

Nyhetsbrev bank og kapitalmarked

Innhold

Innledning.....	1
Topp rullerende 5 prioriteringer for bankområdet høsten 2023 (TR5)	1
Kapitalstrukturen i sparebanker.....	2
Resiprokering av systemrisikobuffer	3
Utlånsforskriftens avdragsplikt	3
Statens likviditetsstyring og effektiviteten i pengemarkedet	4
Input til Finansmarkedsmeldingen 2024.....	5
Baselreformen - gjennomføring i EU	5
Forslag til endring i borettslagsloven og eierseksjonsloven for å legge bedre til rette for boligkjøpsmodeller	6
Gjennomføring av direktivet om bærekraftapportering (CSRD) - høring	6
Endringer i regelverket for krisehåndtering og innskuddsgaranti	6

Innledning

I dette nyhetsbrevet gis en oppdatering på noen av de viktigste næringspolitiske sakene for prosessområde Bank og kapitalmarked i Finans Norge.

Topp rullerende 5 prioriteringer for bankområdet høsten 2023 (TR5)

Finans Norges næringspolitiske arbeid skal ivareta medlemmenes interesser i forbindelse med regelverksutvikling, både internasjonalt og nasjonalt, samt understøtte medlemsbidrag og nettverksbygging. Hovedstyret har i den forbindelse bedt bransjestyrene om å utarbeide en halvårlig oversikt over de 5 viktigste tiltak og aktiviteter for nærmeste halvår.

Følgende temaer er satt som hovedprioriteringer for høsten 2023:

Kapitalkrav

- Egenkapitalbevis og kapitalstrukturen i sparebanker
- EUs gjennomføring av nye Baselstandarder (CRR3/CRD6)
- Resiprokering av makrotilsynstiltak
- Standardmetoden / tilpasninger i lys av EU-reglens nasjonale handlingsrom
- IRB / eventuelle tiltak rettet mot større banker

Funding og likviditet

- Statens likviditetsstyring og effektiviteten i pengemarkedet
- Seniorobligasjoner som sikkerhet for lån i ECB

Krisehåndtering

- Prosjekt om krisehåndterbarhet

Betaling og digitalisering

- Cyber
- DSOP – Digitalt samarbeid offentlig privat

Andre rammebetingelser

- Finanstilsynsloven

Kapitalstrukturen i sparebanker

Regjeringen har satt ned et [utvalg som skal utrede kapitalstrukturen i sparebanksektoren](#) og dens påvirkning på sparebankenes egenart og samfunnsfunksjon. Frist for utredningen er 27. september 2024. Utvalget skal ledes av professor Tore Bråthen (BI), og består i tillegg av Fridtjof Berents og Joar Johnsen, advokat Marianne Olsson og professor Karin S. Thorburn (NHH). Det vil bli satt ned en referansegruppe som ifølge mandatet vil bestå av «representanter for sparebankene, deres kunder, investorer og ev. øvrig samfunnsliv». Mandatet er bredt og vil bidra til en bred og grundig utredning. Utvalget skal gjøre rede for:

- gjeldende regulering av og struktur på sparebankenes ansvarlige kapital, herunder hvordan kapitalstrukturen skiller seg fra andre banker
- gjeldende og ev. kommende antatt EØS-relevant regelverk om krav til instrumenter og andre kapitalposter som kan inngå som ren kjernekapital
- sparebankenes rolle i det norske banksystemet og i økonomien for øvrig, herunder sparebankenes bidrag til konkurransen i ulike markeder
- sparebankenes rolle for utvikling av lokalsamfunn, finansiering av lokalt næringsliv og tilgang på kapital i spredtbygde områder
- reguleringen av og utviklingen over tid i praksisen for sparebankenes utdeling av støtte til allmennyttige formål, og regelverket for kundeutbytte, herunder sparebankenes avveining mellom utdeling av kundeutbytte og gaver til allmennyttige formål.

Utvalget skal videre vurdere behovet for regelverksendringer som kan bidra til soliditet og en hensiktsmessig kapitalstruktur i sparebankene, samt ivareta og videreutvikle sparebankenes samfunnsfunksjon, herunder betydningen for lokalt næringsliv, distriktenes utvikling og konkurransen i bankmarkedet. Utvalget skal bl.a. vurdere:

- hvordan bankvirksomheten best kan støtte opp om allmennyttige samfunnsmessige formål,
- endringer som sikrer at sparebankenes ansvarlige kapital er av tilstrekkelig god kvalitet til å dekke tap som kan oppstå i virksomheten, i tråd med det europeiske kapitalkravsregelverket, og
- behovet for oversiktlige, enkle og transparente regler for sparebankenes kapitalstruktur, bl.a. når det gjelder risikofordelingen mellom ev. kapitalklasser, også ved utstedelse av nye kapitalinstrumenter, fusjoner mv

Utvalget skal innhente innspill og vurderinger fra en referansegruppe bestående av representanter for sparebankene, deres kunder, investorer og eventuelt øvrig samfunnsliv.

Departementet har i pressemeldingen også varslet at de i løpet av høsten vil komme med en oppfølging av den gjennomførte høringen om «utdelinger i finansforetak». Hvordan denne oppfølgingen blir – herunder hvorvidt man vil avvente utredningen fra utvalget for hele/deler av de spørsmålene i høringen som omhandler egenkapitalbevis – blir først bestemt senere i høst.

Sparebankutvalgets arbeid vil bli tett fulgt opp av Finans Norge.

Resiprokering av systemrisikobuffer

Den svenske tilsynsmyndigheten bekjentgjorde [05.06.23](#) anerkjennelse av den norske systemrisikobufferen i tråd med den fornyede tilrådingen fra Det europeiske systemrisikorådet (ESRB), herunder anbefaling om resiprokering basert på en lavere terskelverdi.¹ På grunnlag av en lavere terskelverdi vil nå også Swedbank, Nordax Bank og Resurs Bank være omfattet av resiprokeringen. Resiprokeringen gjelder fra 30.06.23, men for svenske banker som er omfattet og som ikke anvender A-IRB, vil kravet først tre i kraft 31.12.23, jf. norsk overgangsregel.

Etter Finans Norges forståelse har også danske myndigheter resiprokert den norske systemrisikobufferen i tråd med ESRBs fornyede anbefaling, med virkning fra 04.08.23.

Den finske tilsynsmyndigheten varslet den [29.06.23](#) en *delvis* finsk resiprokering av den norske systemrisikobuffersatsen på 4,5 prosent. Finske myndigheter synes å legge opp til en resiprokering svarende til en samlet systemrisikobuffersats på 3,5 prosent på norske eksponeringer fra 1. juli 2024.² Dessuten vil en finsk systemrisikobuffer på 1 prosent bli pålagt finske bankers *samlede* beregningsgrunnlag fra 1. april 2024, men denne vil for norske eksponeringer ikke komme i tillegg til den resiprokerte satsen på 3,5 prosent når sistnevnte trer i kraft. Den praktiske implikasjonen synes å være at *økningen* i systemrisikobuffersatsen på norske eksponeringer således blir 2,5 prosentpoeng fra 1. juli 2024 for berørte finske banker, men der samlet sats således blir 3,5 prosent.

Etter Finans Norges forståelse, som er basert på uttalelser fra den finske tilsynsmyndigheten og [ESRB](#), har den delvise finske resiprokeringen sammenheng med at begrunnelsen for den norske systemrisikobufferen delvis overlapper med EBAs retningslinjer for å identifisere nasjonalt systemviktige banker (O-SII), og identifiserte finske banker er allerede i utgangspunktet pålagt et O-SII-bufferkrav i henhold til EBAs metode.³

Utlånsforskriftens avdragsplikt

Gjennom sommeren i år har det pågått en offentlig debatt om hensiktsmessigheten av utlånsforskriftens avdragsplikt i en situasjon der inflasjonen er høy.

I Finans Norges [høringssvar](#) om utlånsforskriften, avgitt i november i fjor, ble avdragsplikten for boliglån i liten grad omtalt, og argumentasjonen var i stor grad rettet mot Finanstilsynets ulike innstrammingsforslag. Samtidig ble reguleringens premisser sterkere problematisert enn tidligere, og det ble vist til at bakgrunnen for reguleringen var fallet i langsiktige renter, utsikter til et langvarig lavt rentenivå og sterk gjeldsvekst. Nå har rentene tatt seg opp, kredittveksten i husholdningene har blitt trukket ned og det anslås at deres gjeldsbelastning vil avta. Dessuten ble det påpekt at den nye finansavtaleloven vil ivareta forbrukervernet, mens utlånsforskriftens makroformål har blitt mer

¹ Terskelverdien, beregnet på grunnlag av risikovektede eksponeringer i det norske markedet, har blitt redusert fra 32 til 5 milliarder norske kroner. Handelsbanken og SEB var også i utgangspunktet omfattet.

² Jf. [børsmelding](#) 29.06.23 fra en berørt finsk bank.

³ Trolig primært knyttet til begrunnelser om sammenvevdhet i banksystemet.

uthulet gjennom ulike markedstilpasninger og ikke minst observeres stadig ulike politiske initiativ for å avdempe forskriftens begrensende virkninger.

Selv om næringen har utvist forståelse for at myndighetene anvender makrotilsynstiltak mot systemrisiko, så har Finans Norge også – helt siden forskriftsreguleringen ble innført – vektlagt et prinsipielt syn om at ansvaret for kredittvurderinger og utlånspraksis fullt ut bør tilhøre bankene. Det nylige ordskiftet om avdragsplikten kan anses som nok en illustrasjon på svakheter ved å ha en inngripende regulering av utlånspraksis.

Utlånsforskriftens avdragsplikt ble drøftet i Fagutvalg kreditt 22.08.23. Fagutvalget bekreftet at omfanget av og etterspørselen etter avdragsfrihet bare i begrenset grad har tatt seg opp, at dagens situasjon er håndterbar og at god rådgivning overfor kunder med økonomiske utfordringer står sentralt.

Fagutvalget fremhevet videre at anmodninger om å endre utlånsforskriften nå bør nøye avveies opp mot hva Finans Norge skal anvende politisk kapital på, og dessuten kan de økonomiske utfordringene bli forverret, slik at problemstillingen vil kunne få større aktualitet på et senere tidspunkt. På denne bakgrunn var det fagutvalgets samstemte tilråding at en ikke bør ta et initiativ til forskriftsendringer nå, men tett følge utviklingen i norsk økonomi generelt og husholdningene spesielt, og heller senere anmode om endringer i reguleringen ved behov.

Bransjestyret bank og kapitalmarked (BBK) støttet fagutvalgets vurderinger om at Finans Norge ikke bør bruke politisk kapital på denne saken nå.

Statens likviditetsstyring og effektiviteten i pengemarkedet

Finans Norge anmodet i et [brev](#) 16.06.22 om at det blir etablert et utvalg som skal utrede statens likviditetsstyring med formål om å foreslå tiltak som kan bedre effektiviteten i pengemarkedet. Bakgrunnen var at det var identifisert svakheter ved statens likviditetsstyring, f.eks. i forbindelse med oljeskattebetalinger.

Finans Norge har hatt løpende kontakt med Finansdepartementet siden brevet ble sendt. En arbeidsgruppe ble nylig nedsatt. I mandatet heter det at arbeidsgruppen skal se på hvordan statens transaksjoner påvirker pengemarkedet, hvilket inkluderer:

- Undersøke mulighetene for i større grad å samkjøre statlige inn- og utbetalinger slik at de går gjennom banksystemet på samme tid. Da vil betalingene føres mot hverandre, noe som kan bidra til å redusere svingninger i likviditeten i banksystemet.
- Vurdere antall terminer for inn- og utbetaling over statens konto, herunder oljeskatteterminer.
- Se statens transaksjoner og forvaltning av statsgjelden i sammenheng med nivået på statens kontantbeholdning og utviklingen i likviditeten i banksystemet.
- Utrede om det kan, og bør, gjøres endringer i Petroleumsfondsmekanismen, som kanaliserer statens inntekter fra petroleumsvirksomheten på norsk sokkel samt avkastningen i Statens pensjonsfond utland (SPU) til bruk over statsbudsjettet og til sparing i SPU.

Arbeidsgruppen består av fem representanter fra Finansdepartementet og fem fra Norges Bank. Utredningen skal ferdigstilles innen utgangen av mars 2024.

Fagutvalg likviditet (FUL) følger arbeidet sammen med administrasjonen. Det er avtalt et møte med arbeidsgruppen 10. oktober hvor representanter fra DNB, SMN og SEB vil delta, i tillegg til administrasjonen.

Input til Finansmarkedsmeldingen 2024

Finans Norge mottok 22. september brev fra Finansdepartementet inneholdende en rekke spørsmål som input til en drøfting av konkurransen i bankmarkedet, deriblant mulige behov for tiltak, til Finansmarkedsmeldingen 2024.

Finansdepartementet ønsker konkret informasjon fra Finans Norge om hvordan bankbytteløsningene fungerer i Norge i dag, og hvilket rom det er for forbedringer, f.eks. basert på løsninger som eksisterer i andre land. Departementet ønsker også vurderinger av hvorvidt informasjonen til kundene om ulike spareprodukter og bankbytteløsninger er god nok, om eksisterende løsninger er godt nok tilpasset kunder med begrensede digitale ferdigheter, og om det finnes andre tiltak som kan bidra til å styrke konkurransen i bankmarkedet. I tillegg ber departementet om informasjon om hvordan markedet i praksis har tilpasset seg regelendringene som følger av PSD2, og hvordan PSD3/PSR-forslaget som kom i juni kan påvirke tilbudet til kundene. Finansdepartementet ber om tilbakemelding fra Finans Norge innen medio januar 2024. Administrasjonen vil legge an en grundig intern prosess og der næringens posisjon vil bli tatt av Bransjestyre bank og kapitalmarked (BBK).

Baselreformen - gjennomføring i EU

27. juni 2023 kom EU til foreløpig [enighet](#) om hvordan fullføringen av Basel III-standardene skal implementeres i EUs kapitalkravsforordning (CRR3) og -direktiv (CRD6). I de siste tekstene er det verdt å merke seg at:

- Det nye gulvet for IRB-bankenes beregningsgrunnlag fremdeles er 72,5 prosent av beregningsgrunnlaget med ny standardmetode. Fram til 2030 kan ikke gulvet øke IRB-bankenes beregningsgrunnlag med mer enn 25 prosent. Gulvet skal gjelde på alle konsolideringsnivå bortsett fra for institusjoner med mor i samme land.
- Under den nye standardmetoden skal bankene i utgangspunktet bruke en oppdelingsmetode for eiendoms lån, der for eksempel risikovekten er 20 prosent for den delen av boliglånet som er innenfor en belåningsgrad på 55 prosent. Men myndighetene kan øke risikovekten for både bolig- og næringseiendoms lån opptil 150 prosent dersom risikovektene ikke reflekterer faktisk risiko og det kan påvirke finansiell stabilitet.
 - Standardmetodebankene begrenses fra å oppjustere panteverdier utover det høyeste av verdien ved innvilgelse og snittverdi for eiendommen eller sammenliknbar eiendom. Snittverdi skal beregnes med data for siste 6 år for bolig og siste 8 år for næringseiendom.
 - Under nye standardmetoden kan finansiering av objekter, som fly, tog og skip, risikovektes 80 prosent fram til 2033 dersom eksponeringen oppfyller kriteriene for å være av «høy kvalitet» og ikke er gjenstand for infrastrukturrabatt.
 - Overgangsordningene er uendret i de siste tekstene. Det innebærer blant annet at det nye gulvet for IRB-bankene skal fases inn fra starten av 2025 til 2030.
 - Den foreløpige avtalen skal sikre tidlig implementering av Basel III, men EU har ikke forpliktet seg offentlig til å innføre reglene som planlagt 1. januar 2025. EU skal gjennomføre en juridisk gjennomgang av tekstene i løpet av høsten og tekniske justeringer innen midten av oktober.

Administrasjonen vil sette seg ytterligere inn i tekstene fremover med sikte på å identifisere sentrale problemstillinger for bankene i Norge.

Forslag til endring i borettslagsloven og eierseksjonsloven for å legge bedre til rette for boligkjøpsmodeller

Kommunal- og distriktsdepartementet sendte 03.07.23 på [høring](#) et forslag til endringer i borettslagsloven og eierseksjonsloven (boliglovene) for å legge til rette for boligkjøpsmodeller. En rekke aktører lansert ulike boligkjøpsmodeller som er en mellomting mellom eie og leie, uten at verken modellene eller avtalene med forbrukerne har fått et entydig innhold. Boligkjøpsmodeller tilbys i dag av både kommuner og private aktører. Boligkjøpsmodellene som i dag praktiseres varierer fra tilbyder til tilbyder og er ikke undergitt særskilt regulering eller standardisert gjennom felles avtaleverk.

Den vanligste modellen er ulike former for leie til eie-kontrakter. I tillegg finnes det kjøpsmodeller som ikke innebærer en rendyrket leieperiode, f.eks. deleie. I forslaget på høring foreslås nye legaldefinisjoner i boliglovene av hhv. eie til leie og deleie-modeller som setter noen relativt overordnede skranker for slike modeller. Høringsnotatet omtaler ikke forhold knyttet til verken utbyggere eller forbrukerkunders finansiering av boligkjøpsmodeller. Departementet viser for øvrig til at avhengig av hvordan boligkjøpsmodeller er utformet, vil de kunne anses som konsesjonspliktig finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven.

Fagutvalg kreditt (FUK) behandlet høringen i møte 22.08.23. FUK er generelt positivt til lovregulering av området av hensyn til forbrukervern, men lovendringene som foreslås løser ikke bankenes problemer med finansiering. Det er en rekke utfordringer med finansiering av slike prosjekter, særlig knyttet til ideelle andeler og salg/realisering av pant. Utfordringene knytter seg bl.a. til beregning av egenkapitalen og vurdering av risiko. Modellene forutsetter et boligmarked i vekst. Nedsiderisikoen ved et boligprisfall omtales ikke i høringsnotatet, men bør belyses nærmere før departementet tilrettelegger for at slike modeller tilbys bredt. Hvis man ønsker flere inn på boligmarkedet, er det bedre å se på utlånsreguleringen enn å "omgå" skrankene gjennom utvikling av nye boligmodeller.

Gjennomføring av direktivet om bærekraftapportering (CSRD) - høring

Verdipapirlovutvalget leverte i mai og vil være ute på høring til 4. september. Finans Norge har vært aktiv både i oppstarten av utredningen og gjennom utredningsperioden, med Eirik Solem (DNB), Marion Toft Remøy (Sparebanken Vest) og Ragnhild Dalheim Eriksen (SpareBank 1 Nord-Norge) som representanter i Verdipapirlovutvalget. I tillegg har vi hatt en referansegruppe sammensatt av relevant kompetanse fra medlemmene og administrasjonen som har støttet «våre» representanter.

Administrasjonen anser at finansnæringens interesser og posisjoner har blitt godt synliggjort og hensyntatt i den endelige utredningen. Vårt høringssvar vil derfor ta for seg momenter administrasjonen mener ikke har blitt ivaretatt eller krever mer arbeid i tiden som kommer. Disse er spesielt knyttet til opprettelse og bruk av digital infrastruktur for rapportering og innsamling av og tilgang til bærekraftsinformasjon.

For mer informasjon om virkeområdet og ikrafttredelsen av CSRD, se tidligere nettsak på vår hjemmeside: www.finansnorge.no/artikler/2022/q4/eu-parlamentet-vedtar-nytt-direktiv-om-barekraftsrapportering

Endringer i regelverket for krisehåndtering og innskuddsgaranti

EU-kommisjonen publiserte 18. april i år et forslag om å endre det eksisterende rammeverket i EU for

krisehåndtering og innskuddsgaranti. Endringene som foreslås bygger på erfaringene med dagens regelverk. EU-kommisjonen viser særlig til at mange mellomstore og mindre banker har blitt håndtert utenfor krisehåndteringsregelverket, noen ganger også ved bruk av skattebetalernes midler.

Forslagenes formål er legge til rette for krisehåndtering av banker uansett størrelse eller forretningsmodell. Dette skal kunne oppnås gjennom anvendelse av midler som er finansiert av næringen selv (dvs. innskuddsgarantifondet) og ved å tydeliggjøre regelverket. En slik bruk av midler skal komplementeres av den enkelte banks tapsabsorberende evne, som er førstelinjeforsvaret.

EU-kommisjonen viser til følgende tre hovedmål med forslaget:

- Sikre finansiell stabilitet og beskytte skattebetalernes penger
- Beskytte realøkonomien mot konsekvensene av en bank i krise
- Bedre beskyttelse av innskuddskunder

Administrasjonen har særlig fokusert på endringer i krisehåndteringsregelverket BRRD og innskuddsgarantiregelverket DGSD i det påfølgende høringsarbeidet. Administrasjonen har levert innspill via den europeiske sparebankforeningen ESBG.

ESBG innarbeidet i hovedsak Finans Norges innspill i sitt endelige høringssvar.